

LAKIALOITE 89/2012 vp

Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnalle

Kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain (746/2011) nojalla sisäasiainministeriö päättää vastaanotto- ja järjestelykeskusten perustamisesta. Sisäasiainministeriö valtuuttaa Maahanmuuttoviraston sopimaan vastaanotto- tai järjestelykeskusten perustamisesta, lakkauttamisesta ja toimipaikasta. Sisäasiainministeriö pidättää oikeuden ohjata kansainvälistä suojelua hakevien vastaanoton yleistä kehitystä. Lainsäädännössä ei kuitenkaan riittävästi edellytetä hyvän hallintotavan mukaista avoimuutta eikä kuntien ja asukkaiden mielipiteen huomioimista hankkeiden suunnittelu- ja toteutusvaiheessa.

Maahanmuuttovirasto antaa sisäasiainministeriölle selvityksiä vastaanottotoiminnan ohjauksesta, suunnittelusta ja valvonnasta ja vastaavana viranomaisena esittää vastaanottokeskusten perustamista. Sisäasiainministeriön toimeksiannosta Maahanmuuttovirasto selvittää perustettavan vastaanottokeskuksen tilojen soveltuvuutta, mahdollisia korjaus- ja muutostarpeita, käyttötarkoitukseen liittyviä lupa-asioita ja muita tekniseen toteutukseen liittyviä asioita.

Maahanmuuttovirasto ei kuitenkaan tarvitse yhteistyökykyistä kuntaa hankkeensa toteuttamiseen, vaan se voi edellä mainitun lain 10 §:n mukaisesti aloittaa neuvottelut perustamisesta kiinnostuneiden kansalaisjärjestöjen kanssa kunnan tai sen asukkaiden mielipiteestä riippumatta. Sisäasiainministeri Päivi Räsänen on vastauksessaan kirjalliseen kysymykseen (KK 814/2012 vp) todennut seuraavaa: "Jos kunnalla ei ole halukkuutta tai mahdollisuuksia perustaa

vastaanottokeskusta, Maahanmuuttovirasto aloittaa neuvottelut Suomen Punaisen Ristin kanssa." Laajamittaisen maahantulon yhteydessä kuntia voidaan myös määrätä varautumissuunnitelman tekemiseen ulkomaalaislain 109 ja 133 §:ssä tarkoitettuja ulkomaalaisia varten, kun kunnilta edellytetään vastaanotto- ja järjestelykeskusten perustamista, vaikka kunnat eivät olisi siihen halukkaita. Suojelua hakeva tai tilapäistä suojelua saava voi järjestää majoituksensa myös yksityisesti ja eri kuntaan kuin missä vastaanottokeskus sijaitsee, vaikka tällainen liittyvä kahteen eri kuntaan ei ole perusteltua vastaanottopalvelujen ja suojelun koordinoituksi järjestämiseksi.

Vastaanottokeskusten vaikutusten arviointia elinympäristöön ei myöskään ole sisällytetty lain 10 §:n sopimusmääräyksiin, vaikka perustamisratkaisulla voi olla huomattava vaikutus muiden kuin asianosaisten elinympäristöön, työntekoon tai muihin oloihin. Laissa ei myöskään säädetä epäkohtien tiedottamisesta kunnan asukkaille.

Kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annettua lakia tulee näin ollen muuttaa vastaanotto- ja järjestelykeskuksen perustamisen osalta siten, että kunnallisella päätöksenteolla ja asukkaiden mielipiteellä on vaikutusvaltaa keskusten perustamis- ja siirtopäätöksiin ja lisäksi suojelua hakevien tai saavien sijoittuminen tulee rajoittaa vastaanottopalveluja tarjoavan kunnan sisälle. Lisäksi tulee tiedonsaantioikeutta maltillisesti laajentaa, jotta vastaanottopalvelu-

jen tuottamisen tehokkuutta voitaisiin luottamuksellisesti arvioida.

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

Laki

kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain (746/2011) 9 §:n 1 momentti, 10 §:n 1 ja 2 momentti, 12 §, 18 §:n 1 momentti ja 58 §:n 1 momentti seuraavasti:

9 §

Valtion vastaanotto- ja järjestelykeskukset

Sisäasiainministeriö päättää valtion vastaanotto- ja järjestelykeskusten perustamisesta, siirtämisestä, lakkauttamisesta ja toimipaikoista. Sisäasiainministeriön on jo suunnitteluvaiheessa noudatettava mahdollisimman suurta avoimuutta ja toimipaikaksi suunnitellun kunnan mielipidettä vastaanotto- ja järjestelykeskusten perustamisesta ja toimipaikan valinnasta.

- 2) vastaanottopalvelujen järjestämistä tätä lakia ja hallinnon yleislakeja noudattaen;
- 3) kustannusten korvaamista;
- 4) ohjausta ja valvontaa;
- 5) vastaanotto- ja järjestelykeskuksen laajentamista, supistamista ja lakkauttamista;
- 6) valmiussuunnitelmaa;
- 7) muiden kuin asianosaisten elinympäristöön kohdistuvien vaikutusten kausittaista arviointia; sekä
- 8) kunnan asukkaille tiedottamista.

10 §

Muu kuin valtion vastaanotto- tai järjestelykeskus

Sisäasiainministeriö antaa Maahanmuuttovirastolle valtuudet sopia kunnan, kuntayhtymän, muun julkisoikeudellisen yhteisön taikka yksityisen yhteisön tai säätiön kanssa vastaanotto- tai järjestelykeskuksen perustamisesta, siirtämisestä, lakkauttamisesta ja toimipaikasta, jos toimipaikaksi suunnitellulla kunnalla on siihen halukkuutta tai jos kunnan asukkailleen tekemän kyselyn mukainen tulos vastaanotto- tai järjestelykeskuksen perustamisesta tai siirtämisestä on myönteinen.

Sopimuksen tulee sisältää ainakin määräykset, jotka koskevat:

- 1) vastaanotto- ja järjestelykeskuksen tiloja ja henkilökuntaa;

12 §

Vastaanotto laajamittaisen maahantulon yhteydessä

Jos Suomeen tulee niin suuri määrä ulkomalaislain 109 tai 133 §:ssä tarkoitettuja ulkomalaisia, ettei heitä voida sijoittaa vastaanottokeskuksiin tai maahantulon edellytysten selvittäminen ja maahantulijoiden rekisteröinti tavallisessa menettelyssä ei ole mahdollista, vastaanottopalvelut järjestää järjestelykeskus. Majoitus järjestelykeskuksessa on tarkoitettu lyhytaikaiseksi. Majoittuvalle annetaan hyödykkeitä ainoastaan välttämätöntä toimeentuloa varten.

Sisäasiainministeriö voi määrätä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen sopimaan varautumissuunnitelman laatimisesta kunnan kanssa vastaanoton järjestämiseksi laajamittaisen maahantulon yhteydessä, jos kunta suhtautuu

varautumissuunnitelman laatimiseen myönteisesti. Varautumissuunnitelma laaditaan aiesopimuksen muotoon.

Varautumissuunnitelman tehneisiin kuntiin tai kuntiin, joihin maahan tulleiden ulkomaalaisten sijoittaminen olosuhteet huomioon ottaen on muutoin perusteltua, on perustettava tarpeellinen määrä järjestely- ja vastaanottokeskuksia, jos kunta tai kunnat ovat aiesopimuksessa ilmaisseet siihen halukkuutensa. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarvittaessa, mitä kuntia tässä momentissa säädetty velvollisuus koskee. Keskusten perustamisesta ja ylläpidosta on tehtävä Maahanmuuttoviraston kanssa 10 §:ssä tarkoitettu sopimus.

18 §

Yksityismajoitus

Kansainvälistä suojelua hakeva tai tilapäistä suojelua saava voi järjestää majoituksensa itse, jos majoitus sijaitsee samassa kunnassa kuin vastaanottokeskus. Hänen on ilmoitettava kirjallisesti osoitteensa ja esitettävä vuokrasopimus tai muu selvitys yksityismajoituksesta vastaan-

ottokeskukselle, jonka asiakkaaksi hänet on rekisteröity. Osoitteen ilmoittaminen ja vuokrasopimuksen tai selvityksen esittäminen ovat edellytyksenä muiden vastaanottopalvelujen saamiselle.

58 §

Tiedonsaantioikeus

Sisäasiainministeriöllä, Maahanmuuttovirastolla, vastaanotto- ja järjestelykeskuksella, kunnan viranomaisella ja valtuutetulla on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä tämän lain 3 ja 4 luvun mukaisten tehtävien suorittamiseksi tai niiden luottamukselliseksi arvioimiseksi välttämättömät tiedot toisiltaan, 3 ja 4 luvun mukaisia palveluja tuottavalta yksityiseltä palvelujen tuottajalta ja ilman huoltajaa olevalle lapselle määrättyltä edustajalta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 21 päivänä joulukuuta 2012

James Hirvisaari /ps
Juho Eerola /ps
Ritva Elomaa /ps
Teuvo Hakkarainen /ps
Lauri Heikkilä /ps
Jussi Halla-aho /ps
Ari Jalonen /ps

Osmo Kokko /ps
Jari Lindström /ps
Anne Louhelainen /ps
Hanna Mäntylä /ps
Lea Mäkipää /ps
Vesa-Matti Saarakkala /ps
Olli Immonen /ps